

تاریخ ایران از هخامنشیان تا پایان ساسانی

۲۱۶. قدیم‌ترین پوست نوشته‌های دوره ساسانی در کجا کشف شده است؟
 (۱) نسا (۲) مصر (۳) گرجستان (۴) دورا اتروپوس
۲۱۷. سمت «استراتگوس» معادل کدام منصب در نظام اداری عهد سلوکی بود؟
 (۱) آمارگر (۲) شهربان (۳) دژ بد (۴) فرماندار
۲۱۸. آخرین رویارویی جنگی سلوکیان با اشکانیان برای باز پس‌گیری متصرفات خود، در دوره کدام پادشاه سلوکی انجام گرفت؟
 (۱) سلوکوس دوم (۲) آنتیوخوس هفتم (۳) سلوکوس چهارم (۴) آنتیوخوس سوم
۲۱۹. کدام مورد را فرتکه (Frataraka) می‌خواندند؟
 (۱) برگزیدگان سواره نظام اشکانی
 (۲) کارگران تخت جمشید در زمان هخامنشیان
 (۳) مرزبان ایالت شرقی در زمان هخامنشیان
 (۴) سلسله‌ای از شاهان ایالت پارس در زمان فرمانروایی سلوکیان
۲۲۰. شهربان مصر، در زمان خشیارشا که بود؟
 (۱) ارشام (۲) هخامنش (۳) یگابو خش (۴) مگابیزوس
۲۲۱. کدام پادشاه اشکانی، برادر بزرگتر خود پاکر را پادشاه آتروپاتن کرد؟
 (۱) بلاش یکم (۲) مهرداد یکم (۳) بلاش دوم (۴) مهرداد دوم
۲۲۲. در باورهای مانویان پدر نوع انسان (آدم) چه نام دارد؟
 (۱) مردیانگ (۲) پدر عظمت (۳) انسان نخستین (۴) گیهمرد
۲۲۳. گزارش آمیانوس مارکلینوس، درباره کدام دوره تاریخ ساسانیان است؟
 (۱) شاپور دوم (۲) شاپور یکم (۳) پیروز و قباد (۴) قباد و خسرو انوشیروان
۲۲۴. در زمان کدام پادشاه ساسانی و طی کدام شورا، دین مسیحی رسماً در دربار شاهی ساسانی پذیرفته شد؟
 (۱) بهرام پنجم - شورای مارابا
 (۲) یزدگرد یکم - شورای سلوکیه
 (۳) بهرام پنجم - شورای دادیشوع
 (۴) یزدگرد یکم - شورای گندی شاپور
۲۲۵. کانالی که اطراف هفت تپه میان (اهواز و شوش) را آبیاری می‌کند و در عرف محل به «ترعه داریوش» معروف است، ساخته چه کسی است؟
 (۱) خشیارشا (۲) اونتش گل (۳) داریوش بزرگ (۴) اونتش نیپیش
۲۲۶. در جریان مذاکرات منجر به قرارداد «آنتالکیداس»، مذاکره‌کننده ایرانی که بود؟
 (۱) فرنباذ (۲) تیسافرن (۳) تیریباز (۴) پیوتنس
۲۲۷. بر طبق ادعای داریوش در کتیبه بیستون، نخستین سرزمینی که پس از به قدرت رسیدن او بر وی شورید، کدام بود؟
 (۱) ماد (۲) پارس (۳) بابل (۴) ایلام
۲۲۸. «صلح رومی» میان کدام پادشاه اشکانی و امپراتور رومف و با توجه به وقوع چه رویدادهایی بسته شد؟
 (۱) ارد دوم و مارک انتونی؛ به دلیل شکست رومیان در نبرد کاره / حران
 (۲) فرهاد چهارم و مارک انتونی؛ به دلیل پیروزی‌ها و شکست‌های دو طرف
 (۳) بلاش یکم و آگوست؛ به دلیل پایان دادن به درگیری در ارمنستان
 (۴) فرهاد چهارم و آگوست؛ به دلیل شکست‌های کراسوس و مارک انتونی در لشکرکشی به قلمرو اشکانیان
۲۲۹. در دوره ساسانی پیادگوسبانان تحت فرمان چه مقامی بودند؟
 (۱) سپاهبد (۲) مرزبان (۳) هوتخشبد (۴) بزرگ فرماندار
۲۳۰. در دوره ساسانی روز را می‌گفته‌اند: در آن روز شاهنشاه لباس سپید می‌پوشید و در چمنی بر فرش سپید می‌نشست و بار عام می‌داد.
 (۱) اول دی ماه - خرم روز
 (۲) شانزدهم دی ماه - خرم روز
 (۳) ششم فروردین ماه - نوروز کوچک
 (۴) اول فروردین ماه - نوروز بزرگ
۲۳۱. دیوژتوس یکم، فرمانروای یونانی بلخ با علیه اشکانیان متحد شد، و پسرش، دیوژتوس دوم با اشکانیان علیه متحد شد.
 (۱) اوکراتید - اوتیدموس
 (۲) اوتیدموس - سلوکوس دوم
 (۳) سلوکوس دوم - اوتیدموس
 (۴) سلوکوس دوم - سلوکوس دوم

۲۳۲. کدام مطلب درباره بهرام یکم ساسانی، درست نیست؟
 (۱) او لقب «بخت روان ورهران» را به کردیر داد.
 (۲) پیش از نشستن بر تخت شاهی کشور، شاه گیلان بود.
 (۳) براساس نظر گیرشمن، هنر نقش برجسته ساسانی در زمان او به اوج رسید.
 (۴) نرسه / نرسی نام خود را به جای نام بهرام یکم در کتیبه و نقش برجسته او در بیشاپور نگاشته است.
۲۳۳. در چه زمانی سکه های رومی با عبارت Victor Particus ضرب شد؟
 (۱) پس از جنگ کربولو
 (۲) پس از هجوم کاراکالا بر آخرین شهریار اشکانی
 (۳) پس از تصرف شمال بین النهرین توسط تیگران
 (۴) پس از پیروزی تراپاتوس / تراژان بر خسرو
۲۳۴. موضوع کدام یک از کتاب های پهلوی حقوق دوره ساسانی است؟
 (۱) درخت آسوری (۲) کارنامه اردشیر بابکان (۳) مادیان هزار دادستان (۴) مینوی خرد
۲۳۵. در روایات زردشتی و منابع عهد اسلامی، سال پیش از به عنوان «زمان زردشت» معرفی شده است.
 (۱) ۲۵۸ - میلاد مسیح (۲) ۲۵۸ - اسکندر (۳) ۵۸۸ - اسکندر (۴) ۷۵۰ - میلاد مسیح
۲۳۶. کتیبه مهر نرسه / مهر نرسی به چه زبان و خطی نوشته شده است؟
 (۱) فارسی میانه - پهلوی کتیبه ای (۲) پهلوی اشکانی - پهلوی کتیبه ای
 (۳) پهلوی ساسانی - فارسی میانه کتابی (۴) پارتی - یونانی
۲۳۷. در سال ۳۲ یا ۳۱ ق. م. چندی پس از شکست مارک آنتونی از اشکانیان، تیرداد بر ضد کدام شهریار اشکانی شورید؟
 (۱) فرهاد چهارم (۲) ارد یکم (۳) فرهاد سوم (۴) ارد دوم
۲۳۸. به نظر شیپمان «تمام رخ نمایی»، عمدتاً ویژگی هنر کدام دوره است؟
 (۱) مادی (۲) ساسانی (۳) اشکانی (۴) هخامنشی
۲۳۹. در دوره سلوکیان، منظور از «پولیتوما» چیست؟
 (۱) مالیات شاهی (۲) مالیات دسته جمعی
 (۳) سازمان مستقل ساکنان محلی پولیس ها (۴) افراد وابسته به حزب شاهی در شهرهای یونانی مآب
۲۴۰. رواج کیش بودایی در آسیای مرکزی، در دوره کدام فرمانروای کوشانی به اوج خود رسید؟
 (۱) ویما (۲) وسودوا (۳) کنیشکا (۴) هوویشکا
۲۴۱. بر پایه اسناد یافت شده در سلوکیه روزگار اشکانیان، از کدام نوع مالیات سخن گفته نشده است؟
 (۱) مالیات بر نمک (۲) مالیات خرید چهارپا
 (۳) مالیات فروش برده (۴) مالیات حمل و نقل در رودخانه
۲۴۲. از زمان کدام شهریار اشکانی، فرمانروایان این سلسله، با پرهیز از سکه های سلوکی، سکه هایی با سبک مستقل اشکانی را ضرب کردند؟
 (۱) مهرداد یکم (۲) فرهاد یکم (۳) مهرداد دوم (۴) فرهاد دوم
۲۴۳. کدام عبارت، درباره اقتصاد دوره اشکانی درست نیست؟
 (۱) از اوایل سده یکم میلادی، از ضرب سکه های سیمین کاسته شد.
 (۲) در شاهنشاهی اشکانی توازن توزیع ثروت در مناطق مختلف وجود داشت.
 (۳) تا سال ۲۰۰ م، ویرانگری های رومیان باعث بی رونقی بابل و شوش شد.
 (۴) از ۱۱۳ ق. م تا ۱۶۴ م، در شهر دورا انورپوس تغییر محسوسی در بهای کالاها رخ نداد.
۲۴۴. براساس کتیبه مشهور به «تعرفه پالمیر» به تاریخ ۱۳۷ م، مهم ترین واحد مقیاس برای کالاهای وارداتی به این شهر در دوره اشکانی چه بود؟
 (۱) سبد (۲) گاری (۳) بار خر (۴) بار شتر
۲۴۵. یونانیان، کدام میوه را «سیب مادی» یا «سیب پارسی» می نامیدند؟
 (۱) هلو (۲) انار (۳) لیمو (۴) زردآلو
۲۴۶. براساس محاسبه فریدریش کرفتر، واحد اندازه گیری طول در زمان هخامنشیان، بر مبنای اندازه های کاخ های تخت جمشید، تقریباً چقدر بود؟
 (۱) کمی بیش از نیم متر (۲) کمی کمتر از نیم متر
 (۳) کمی بیش از ۳۰ سانتی متر (۴) کمی کمتر از ۳۰ سانتی متر

۲۴۷. کدام نویسنده یونانی، یونان و ایران را به دو خواهر تشبیه کرده است؟
(۱) استرابن (۲) کتسیاس (۳) آیسخولوس (۴) آریستوفانس
۲۴۸. در پایان روزگار هخامنشیان، چه کسی خود را اردشیر چهارم خواند؟
(۱) ارشک (۲) بسوس (۳) وهوکه (۴) اسکندر مقدونی
۲۴۹. کدام مورخ هم عصر ساسانیان، قرارداد میان ایران و بیزانس در ۵۳۲ م را «صلح ابدی» نامیده است؟
(۱) آگائئاس (۲) پریسکوس (۳) پروکوپئوس (۴) آمیانوس مارکلینوس
۲۵۰. کدام پادشاه اشکانی، با مادرش ازدواج کرد؟
(۱) بردان (۲) ارد سوم (۳) ونن دوم (۴) فرهاد پنجم

پاسخ کامل و جامع:

قدیمی‌ترین پوست‌نوشته‌های دوره ساسانی در کاوش‌های باستان‌شناسی در شهر باستانی دورا ائوروپوس کشف شده است. دورا ائوروپوس شهری در مرز بین امپراتوری روم و ایران باستان بوده که در دوره ساسانیان به مدت کوتاهی تحت کنترل ایرانیان قرار گرفت. کشف این پوست‌نوشته‌ها در این شهر، گواهی بر نفوذ فرهنگی و زبان ایرانی در مناطق مرزی و اهمیت این شهر در تبادلات فرهنگی بین دو تمدن بزرگ آن زمان است.

دلیل انتخاب گزینه صحیح:

- **موقعیت جغرافیایی:** دورا ائوروپوس به دلیل موقعیت استراتژیک خود در مرز دو امپراتوری بزرگ، محلی برای تعاملات فرهنگی و تبادلات تجاری بوده است.
- **نفوذ فرهنگی ایرانیان:** در دوره ساسانیان، با گسترش قلمرو این امپراتوری، فرهنگ و زبان ایرانی در مناطق مختلفی از جمله دورا ائوروپوس نفوذ کرد.
- **کشف‌های باستان‌شناسی:** کاوش‌های باستان‌شناسی در دورا ائوروپوس، شواهد متعددی از حضور ایرانیان و استفاده از زبان پهلوی در این شهر را به دست داده است.

تحلیل و نقد گزینه‌های نادرست

- **گزینه ۱ (نسا):** نسا شهری در تورکمنستان امروزی بوده است که در دوره اشکانیان اهمیت زیادی داشت. اگرچه این شهر دارای آثار تاریخی مهمی است، اما شواهدی مبنی بر کشف قدیمی‌ترین پوست‌نوشته‌های ساسانی در این مکان وجود ندارد.
- **گزینه ۲ (مصر):** مصر در دوره ساسانیان تحت نفوذ مستقیم ایران نبوده و بیشتر تحت تأثیر فرهنگ رومی و یونانی بوده است. بنابراین، احتمال کشف پوست‌نوشته‌های ساسانی در مصر بسیار ضعیف است.
- **گزینه ۳ (گرجستان):** گرجستان در دوره ساسانیان تحت تأثیر فرهنگ ایرانی بوده و روابط نزدیکی با ایران داشته است. با این حال، تاکنون شواهد قطعی مبنی بر کشف قدیمی‌ترین پوست‌نوشته‌های ساسانی در این کشور به دست نیامده است.

نکات کلیدی و اطلاعات تکمیلی

- **پوست‌نوشته‌های ساسانی:** این پوست‌نوشته‌ها حاوی اطلاعات ارزشمندی در مورد زبان، دین، فرهنگ و تاریخ دوره ساسانیان هستند.
- **زبان پهلوی:** زبان پهلوی زبان رسمی دولت ساسانی بود و در این پوست‌نوشته‌ها از آن استفاده شده است.
- **دورا ائوروپوس:** این شهر در قرن سوم میلادی تخریب شد و تا قرن بیستم به فراموشی سپرده شده بود. کاوش‌های باستان‌شناسی در این شهر از دهه ۱۹۲۰ آغاز شد و اطلاعات ارزشمندی در مورد تمدن‌های مختلف از جمله ایران باستان به دست داد.
- **اهمیت دورا ائوروپوس:** این شهر به عنوان یک پل ارتباطی بین تمدن‌های شرق و غرب عمل می‌کرد و در تبادلات فرهنگی و تجاری نقش مهمی داشت.
- **اطلاعات تکمیلی:** پوست‌نوشته‌های کشف شده در دورا ائوروپوس عمدتاً شامل متون اداری، تجاری و مذهبی هستند.
- این پوست‌نوشته‌ها به خط پهلوی نوشته شده‌اند و محتوای آن‌ها به زبان‌های مختلفی از جمله پهلوی، یونانی و آرامی است.
- کاوش‌های باستان‌شناسی در دورا ائوروپوس همچنان ادامه دارد و احتمال کشف آثار جدید و ارزشمند وجود دارد.
- **در نتیجه، با توجه به شواهد موجود، قدیمی‌ترین پوست‌نوشته‌های دوره ساسانی در شهر باستانی دورا ائوروپوس کشف شده است و این کشف، گواهی بر اهمیت این شهر در تاریخ ایران باستان و تبادلات فرهنگی بین تمدن‌های مختلف است.**

استراتگوس در نظام اداری عهد سلوکی، معادل منصب **شهربان** بوده است. این مقام مسئولیت اداره امور یک شهر یا منطقه را بر عهده داشت و وظایفی همچون حفظ امنیت، جمع‌آوری مالیات، اداره امور قضایی و نظارت بر اجرای قوانین را بر عهده داشت.

دلایل انتخاب گزینه ۲:

- **ریشه لغوی:** واژه "استراتگوس" ریشه یونانی دارد و به معنای فرمانده نظامی است. با این حال، در نظام اداری سلوکی، این عنوان به تدریج به معنای فرماندار یا شهربان تغییر یافت.
- **ساختار اداری سلوکی:** سلوکیان برای اداره قلمرو وسیع خود، ساختار اداری متمرکزی را ایجاد کردند که در آن استان‌ها و شهرهای مختلف به بخش‌های کوچکتری تقسیم می‌شدند. استراتگوس به عنوان بالاترین مقام اداری در هر شهر یا منطقه، مسئولیت اداره امور آن را بر عهده داشت.
- **شواهد تاریخی:** شواهد تاریخی و متون باستانی، از جمله کتیبه‌ها و سنگ‌نوشته‌ها، نشان می‌دهند که استراتگوس‌ها نقش مهمی در اداره امور شهرهای سلوکی داشته‌اند.

تحلیل گزینه‌های نادرست

- **گزینه ۱: آمارگر:** آمارگیری و جمع‌آوری داده‌ها، یکی از وظایف استراتگوس‌ها بوده است، اما این تنها وظیفه آن‌ها نبوده و نمی‌توان آن را معادل دقیق منصب استراتگوس دانست.

- **گزینه ۳:** دژبند: دژبند مسئولیت حفاظت از دژها و قلعه‌ها را بر عهده داشت و وظایف او با وظایف استراتگوس که مسئولیت اداره یک شهر یا منطقه را بر عهده داشت، متفاوت بوده است.
- **گزینه ۴:** فرمادار: این عنوان در دوره‌های بعدی تاریخی استفاده می‌شده و در عهد سلوکی متداول نبوده است.
- **نکات کلیدی و توضیحات تکمیلی**
- **ساختار اداری سلوکی:** سلوکیان برای اداره قلمرو وسیع خود، ساختار اداری متمرکزی را ایجاد کردند که در آن استان‌ها، ساتراپی‌ها و شهرهای مختلف به بخش‌های کوچکتری تقسیم می‌شدند.
- **تأثیر فرهنگ یونانی:** سلوکیان که از جانشینان اسکندر مقدونی بودند، فرهنگ یونانی را به شرق منتقل کردند و ساختار اداری آن‌ها نیز تحت تأثیر این فرهنگ قرار گرفت.
- **تغییر کارکرد مناصب:** با گذشت زمان و تغییر شرایط، کارکرد مناصب اداری نیز تغییر می‌کرد. به عنوان مثال، منصب استراتگوس که در ابتدا معادل فرمانده نظامی بود، به تدریج به معنای فرماندار یا شهریان تغییر یافت.
- **اهمیت شهرها در عهد سلوکی:** شهرها در عهد سلوکی نقش بسیار مهمی داشتند و به عنوان مراکز اداری، تجاری و فرهنگی اهمیت ویژه‌ای داشتند. استراتگوس‌ها به عنوان بالاترین مقام اداری در هر شهر، نقش کلیدی در توسعه و شکوفایی این شهرها ایفا می‌کردند.
- **اطلاعات تکمیلی:**
- استراتگوس‌ها معمولاً از طبقه اشراف یا نخبگان انتخاب می‌شدند و به دلیل وفاداری به پادشاه سلوکی، این منصب به آن‌ها اعطا می‌شد.
- استراتگوس‌ها دارای اختیارات گسترده‌ای بودند و در برخی موارد، حتی می‌توانستند در امور قضایی و نظامی نیز تصمیم‌گیری کنند.
- با سقوط امپراتوری سلوکی، ساختار اداری و مناصب آن نیز تغییر کرد، اما تأثیر عهد سلوکی بر ساختار اداری بسیاری از دولت‌های بعدی منطقه، همچنان قابل مشاهده است.

۲۱۸. گزینه ۲)

- آخرین رویارویی بزرگ و سرنوشت‌ساز بین سلوکیان و اشکانیان در دوران پادشاهی آنتیوخوس هفتم اتفاق افتاد.** این جنگ‌ها که در اواسط قرن دوم پیش از میلاد رخ دادند، به پیروزی قاطع اشکانیان و تضعیف شدید سلوکیان انجامید.
- دلایل انتخاب گزینه ۲:**
- **تلاش برای بازپس‌گیری متصرفات:** آنتیوخوس هفتم با هدف بازپس‌گیری سرزمین‌های از دست‌رفته سلوکیان، به شدت به اشکانیان حمله کرد. این حملات نشان از اهمیت استراتژیک این سرزمین‌ها برای سلوکیان و تلاش آن‌ها برای حفظ نفوذ خود در شرق دارد.
 - **پیروزی قاطع اشکانیان:** در این جنگ‌ها، اشکانیان به پیروزی‌های چشمگیری دست یافتند و بخش بزرگی از قلمرو سلوکیان را به تصرف خود درآوردند. این پیروزی‌ها، ضربه مهلکی به امپراتوری سلوکی بود و باعث تضعیف شدید آن شد.
 - **تغییر موازنه قدرت:** این جنگ‌ها، موازنه قدرت در منطقه را به نفع اشکانیان تغییر داد و باعث شد تا اشکانیان به عنوان یک قدرت بزرگ در منطقه مطرح شوند.

تحلیل گزینه‌های نادرست

- **گزینه ۱ و ۳: سلوکوس دوم و چهارم:** هر دو پادشاه سلوکوس دوم و چهارم، در دوره‌هایی حکومت می‌کردند که درگیری‌های بین سلوکیان و اشکانیان به شدت جریان داشت. اما مهم‌ترین و نهایی‌ترین رویارویی‌ها بین این دو امپراتوری، در دوران پادشاهی آنتیوخوس هفتم رخ داد.
- **گزینه ۴: آنتیوخوس سوم:** آنتیوخوس سوم، یکی از قدرتمندترین پادشاهان سلوکی بود که توانست قلمرو سلوکیان را گسترش دهد. اما وی در اواخر قرن سوم پیش از میلاد می‌زیست و درگیری‌های اصلی بین سلوکیان و اشکانیان، در قرن دوم پیش از میلاد رخ داد.
- **نکات کلیدی و توضیحات تکمیلی**
- **اهمیت استراتژیک شرق:** شرق برای سلوکیان اهمیت استراتژیکی بالایی داشت، زیرا این منطقه سرشار از منابع طبیعی و کشاورزی بود و همچنین دروازه ورود به هند و شرق دور محسوب می‌شد.
- **تضعیف تدریجی سلوکیان:** از اواسط قرن سوم پیش از میلاد، سلوکیان به دلیل درگیری‌های داخلی و خارجی، به تدریج تضعیف شدند و اشکانیان از این فرصت استفاده کرده و به تدریج قلمرو خود را گسترش دادند.
- **تأثیر جنگ‌ها بر تاریخ ایران:** جنگ‌های بین سلوکیان و اشکانیان، تأثیر عمیقی بر تاریخ ایران گذاشت و باعث شد تا اشکانیان به عنوان یک قدرت بزرگ در منطقه مطرح شوند و فرهنگ و تمدن ایرانی را به مدت چند قرن تحت تأثیر قرار دهند.
- **اطلاعات تکمیلی:**
- آنتیوخوس هفتم، در تلاش برای بازپس‌گیری متصرفات خود، به شدت به اشکانیان حمله کرد و حتی موفق شد به پارت، پایتخت اشکانیان، نزدیک شود. اما در نهایت، در جنگ با اشکانیان کشته شد و سلوکیان شکست سختی را متحمل شدند.

- پیروزی اشکانیان در این جنگ‌ها، باعث شد تا مرزهای شرقی امپراتوری روم به شدت تحت فشار قرار گیرد و در نهایت، به جنگ‌های روم و اشکانیان منجر شود.
 - با سقوط سلوکیان، اشکانیان به مدت چند قرن بر بخش بزرگی از ایران و عراق حکومت کردند و فرهنگ و تمدن ایرانی را تحت تأثیر قرار دادند.
- گزینه ۴. ۲۱۹
- فرترکه در متون تاریخی، به عنوان نامی برای سلسله‌ای از شاهان محلی در ایالت پارس شناخته می‌شود که در دوره فرمانروایی سلوکیان بر ایران به قدرت رسیدند. این شاهان، ضمن حفظ استقلال نسبی، به عنوان فرمانروایان محلی تحت‌الحمایه سلوکیان عمل می‌کردند.**
- دلایل انتخاب گزینه ۴:**
- **شواهد تاریخی:** متون تاریخی و باستان‌شناسی، به ویژه کتیبه‌ها و سنگ‌نوشته‌های کشف شده در مناطق مختلف پارس، از وجود سلسله‌ای از شاهان محلی به نام فرترکه در این منطقه خبر می‌دهند. این شواهد، نشان می‌دهد که این سلسله در دوره سلوکیان و پس از آن، نفوذ قابل توجهی در پارس داشته است.
 - **استقلال نسبی:** فرترکه‌ها، ضمن حفظ استقلال نسبی، به عنوان فرمانروایان محلی تحت‌الحمایه سلوکیان عمل می‌کردند. این بدان معناست که آن‌ها در امور داخلی ایالت پارس، دارای استقلال بودند اما در سیاست خارجی و برخی امور دیگر، تابع سلوکیان بودند.
 - **اهمیت پارس:** پارس به عنوان زادگاه هخامنشیان و یکی از مهم‌ترین ایالت‌های ایران، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار بود. به همین دلیل، سلوکیان نیز به حفظ نفوذ خود در این منطقه علاقه‌مند بودند و به شاهان محلی اجازه می‌دادند تا در چارچوب منافع سلوکیان، به حکومت خود ادامه دهند.
- تحلیل گزینه‌های نادرست**
- **گزینه ۱: برگزیدگان سواره نظام اشکانی:** این گزینه مربوط به دوره اشکانیان است و ارتباطی با فرترکه‌ها ندارد.
 - **گزینه ۲: کارگران تخت جمشید در زمان هخامنشیان:** فرترکه‌ها در دوره سلوکیان به قدرت رسیدند و ارتباطی با کارگران تخت جمشید در دوره هخامنشیان ندارند.
 - **گزینه ۳: مرزبان ایالت شرقی در زمان هخامنشیان:** فرترکه‌ها سلسله‌ای از شاهان محلی بودند و عنوان مرزبان به مقامات دیگری اطلاق می‌شد که وظیفه حفاظت از مرزهای یک ایالت را بر عهده داشتند.
- نکات کلیدی و توضیحات تکمیلی**
- **اهمیت پارس در تاریخ ایران:** پارس به عنوان زادگاه هخامنشیان و یکی از مهم‌ترین ایالت‌های ایران، از اهمیت ویژه‌ای در تاریخ ایران برخوردار است.
 - **سلوکیان و سیاست محلی:** سلوکیان برای حفظ کنترل بر قلمرو وسیع خود، به شاهان محلی اجازه می‌دادند تا در چارچوب منافع سلوکیان، به حکومت خود ادامه دهند. این سیاست، به سلوکیان کمک می‌کرد تا با مقاومت کمتر روبرو شوند.
 - **فرهنگ و تمدن پارس:** فرترکه‌ها، ضمن حفظ فرهنگ و تمدن پارس، تحت تأثیر فرهنگ یونانی نیز قرار گرفتند. این امر، به غنی‌تر شدن فرهنگ و هنر این منطقه کمک کرد.
- اطلاعات تکمیلی:**
- فرترکه‌ها، علاوه بر پارس، در برخی مناطق دیگر نیز نفوذ داشتند و به تدریج به یک قدرت محلی قدرتمند تبدیل شدند.
 - با تضعیف سلوکیان، فرترکه‌ها تلاش کردند تا استقلال کامل خود را به دست آورند.
 - فرترکه‌ها نقش مهمی در حفظ هویت ایرانی در دوره سلوکیان ایفا کردند.
- گزینه ۴. ۲۲۰
- مگابیزوس یکی از سرداران برجسته هخامنشی و ساتراپ (شهربان) مصر در زمان پادشاهی خشایارشا بود. وی نقش مهمی در فتح مصر توسط کمبوجیه و تثبیت حکومت هخامنشیان در این سرزمین داشت.**
- دلایل انتخاب گزینه ۴:**
- **شواهد تاریخی:** متون تاریخی و باستان‌شناسی، به ویژه هروdot مورخ یونانی، به نقش برجسته مگابیزوس در مصر اشاره دارند. وی پس از مرگ کمبوجیه، در سرکوب شورش آرمیوس در مصر نقش فعالی ایفا کرد و توانست آرامش را به این سرزمین بازگرداند.
 - **ساتراپی مصر:** مگابیزوس به عنوان ساتراپ مصر، مسئول اداره امور این کشور پهناور بود. وی وظیفه داشت تا مالیات‌ها را جمع‌آوری کند، نظم و امنیت را برقرار سازد و به نمایندگی از شاهنشاه هخامنشی بر مصر حکومت کند.
 - **اهمیت مصر:** مصر به دلیل موقعیت جغرافیایی و منابع غنی خود، از اهمیت استراتژیکی بالایی برای هخامنشیان برخوردار بود. به همین دلیل، شاهان هخامنشی همواره به انتصاب افراد کارآمد و وفادار به عنوان ساتراپ مصر اهمیت می‌دادند.
- تحلیل گزینه‌های نادرست**
- **گزینه ۱: ارشام:** ارشام پدربزرگ کوروش بزرگ بود و در زمان هخامنشیان اولیه زندگی می‌کرد.
 - **گزینه ۲: هخامنش:** هخامنش بنیان‌گذار سلسله هخامنشیان بود و قرن‌ها قبل از زمان خشایارشا می‌زیست.
 - **گزینه ۳: بگابو خش:** این نام در منابع تاریخی به صورت مشخصی ذکر نشده و نمی‌توان آن را به عنوان شهربان مصر در زمان خشایارشا در نظر گرفت.

نکات کلیدی و توضیحات تکمیلی

- **مهمیت ساتراپ‌ها:** ساتراپ‌ها در امپراتوری هخامنشی نقش بسیار مهمی داشتند. آن‌ها به عنوان نمایندگان شاهنشاه، مسئول اداره امور استان‌های مختلف بودند.
 - **فتح مصر توسط هخامنشیان:** کمبوجیه دوم، پسر کوروش بزرگ، مصر را فتح کرد و این کشور به بخشی از امپراتوری هخامنشی تبدیل شد.
 - **شورش‌ها در مصر:** پس از فتح مصر، چندین شورش در این کشور رخ داد که مهم‌ترین آن‌ها شورش آرمیوس بود. مگابیزوس با سرکوب این شورش‌ها، ثبات را به مصر بازگرداند.
 - **سیاست هخامنشیان در مصر:** هخامنشیان سیاستی مدبرانه در قبال مصر اتخاذ کردند و تلاش کردند تا با احترام گذاشتن به فرهنگ و آداب و رسوم مصری‌ها، آن‌ها را با خود همراه سازند.
- اطلاعات تکمیلی:**
- مگابیزوس پس از مرگ خشایارشا نیز به عنوان ساتراپ مصر باقی ماند و تا زمان مرگش بر این کشور حکومت کرد.
 - مگابیزوس علاوه بر توانایی‌های نظامی، دارای هوش و تدبیر بالایی نیز بود و توانست با استفاده از این ویژگی‌ها، به خوبی از عهده اداره مصر برآید.
 - نقش مگابیزوس در تاریخ ایران و مصر، به ویژه در دوران هخامنشیان، بسیار مهم و قابل توجه است.

۲۲۱. گزینه ۱)

بلاش یکم پادشاه اشکانی بود که برادر بزرگتر خود، **پاکر** را به عنوان پادشاه ایالت آتروپاتن منصوب کرد. این اقدام، نشان از سیاست تقسیم قدرت و پادشاهی به خاندان سلطنتی در میان اشکانیان دارد.

دلایل انتخاب گزینه ۱:

- **سیاست تقسیم قدرت:** اشکانیان برای حفظ وحدت و ثبات در امپراتوری خود، اغلب به خاندان سلطنتی و اشراف اجازه می‌دادند تا در حکومتداری ایالت‌های مختلف مشارکت داشته باشند. منصوب کردن پاکر به عنوان پادشاه آتروپاتن، نمونه‌ای از این سیاست تقسیم قدرت است.
- **اهمیت آتروپاتن:** آتروپاتن، یکی از مهم‌ترین ایالت‌های اشکانی بود و به دلیل موقعیت جغرافیایی و منابع غنی خود، از اهمیت استراتژیکی بالایی برخوردار بود.
- **تقویت روابط خانوادگی:** منصوب کردن برادر به عنوان پادشاه یک ایالت مهم، به تقویت روابط خانوادگی در میان خاندان سلطنتی اشکانی کمک می‌کرد و از بروز اختلافات داخلی جلوگیری می‌نمود.

تحلیل گزینه‌های نادرست

- **گزینه ۲ و ۴: مهرداد یکم و دوم:** هر دو پادشاه مهرداد اول و دوم، از پادشاهان قدرتمند اشکانی بودند که نقش مهمی در گسترش قلمرو اشکانیان داشتند. اما هیچکدام از آن‌ها، برادر بزرگتر خود را به عنوان پادشاه آتروپاتن منصوب نکردند.
- **گزینه ۳: بلاش دوم:** بلاش دوم نیز یکی از پادشاهان اشکانی بود، اما اطلاعات تاریخی در مورد اقدامات وی در زمینه تقسیم قدرت و منصوب کردن برادرانش به مقامات مهم، به اندازه بلاش یکم دقیق و روشن نیست.

نکات کلیدی و توضیحات تکمیلی

- **آتروپاتن:** آتروپاتن، نام باستانی آذربایجان است و به دلیل موقعیت جغرافیایی و منابع غنی خود، از اهمیت استراتژیکی بالایی برخوردار بود.
- **سیستم حکومتی اشکانیان:** اشکانیان از سیستمی ترکیبی از حکومت مرکزی و محلی استفاده می‌کردند. در این سیستم، شاهنشاه قدرت مرکزی را در دست داشت، اما به شاهزادگان و اشراف نیز اجازه می‌داد تا در حکومتداری ایالت‌های مختلف مشارکت داشته باشند.
- **اهمیت خانواده در حکومت اشکانیان:** روابط خانوادگی در حکومت اشکانیان از اهمیت بالایی برخوردار بود و اغلب پادشاهان، اعضای خانواده خود را به مقامات مهم منصوب می‌کردند.

اطلاعات تکمیلی:

- منصوب کردن پاکر به عنوان پادشاه آتروپاتن، به تقویت موقعیت بلاش یکم در میان اشراف و خاندان سلطنتی اشکانی کمک کرد.
- این اقدام، باعث شد تا آتروپاتن به عنوان یکی از پایگاه‌های قدرت بلاش یکم محسوب شود.
- سیاست تقسیم قدرت در میان اشکانیان، به حفظ ثبات و وحدت در امپراتوری آن‌ها کمک کرد، اما در طولانی مدت نیز باعث تضعیف قدرت مرکزی شد.

۲۲۲. گزینه ۴)

در باورهای مانوی، **گیهمرد** به عنوان پدر نوع انسان (آدم) شناخته می‌شود. گیهمرد در اساطیر مانوی، موجودی نورانی و کامل است که از عالم نور آمده و وظیفه آفرینش انسان و نجات او از تاریکی را بر عهده دارد.

دلایل انتخاب گزینه ۴:

- **کیهان‌شناسی مانوی:** در کیهان‌شناسی مانوی، جهان به دو بخش نور و تاریکی تقسیم می‌شود. گیهمرد به عنوان نماینده عالم نور، برای مبارزه با نیروهای تاریکی و نجات انسان آفریده شده است.

- آفرینش انسان: بر اساس باورهای مانوی، گیهمرد با استفاده از نور خود، انسان را آفرید تا به او در مبارزه با نیروهای تاریکی کمک کند.
- نقش گیهمرد در نجات انسان: گیهمرد در طول تاریخ، در قالب پیامبران مختلف، به زمین آمده تا انسان‌ها را به راه راست هدایت کند و به آن‌ها کمک کند تا از تاریکی رهایی یابند.
- تحلیل گزینه‌های نادرست
- گزینه ۱: مردیانگ: مردیانگ یکی از اصطلاحات مهم در مانی‌گرایی است که به معنای نیروی مردانی و فعال در عالم است. اما این اصطلاح به پدر نوع انسان اطلاق نمی‌شود.
- گزینه ۲: پدر عظمت: این اصطلاح در متون مانوی کمتر به کار می‌رود و به طور مشخص به پدر نوع انسان اشاره ندارد.
- گزینه ۳: انسان نخستین: این گزینه، توصیفی کلی از آدم است و به نام خاصی که مانویان برای پدر نوع انسان قائل بودند، اشاره ندارد.
- نکات کلیدی و توضیحات تکمیلی
- مانی‌گرایی: مانی‌گرایی دینی دوگانه‌انگار است که در قرن سوم میلادی توسط مانی بنیان‌گذاری شد. این دین، ترکیبی از عناصر مسیحی، زروانی، و ایرانی است.
- کیهان‌شناسی دوگانه‌انگار: در کیهان‌شناسی مانوی، جهان به دو بخش نور و تاریکی تقسیم می‌شود که در یک مبارزه ابدی با یکدیگر هستند.
- نقش انسان در مانی‌گرایی: انسان در مانی‌گرایی، موجودی دوگانه است که هم دارای طبیعت نورانی و هم دارای طبیعت تاریک است. هدف انسان، رهایی از قیدوبندهای تاریکی و بازگشت به عالم نور است.
- اطلاعات تکمیلی:
- گیهمرد در اساطیر مانوی، دارای ویژگی‌های الهی و انسانی است. او هم به عنوان خالق و نجات‌دهنده شناخته می‌شود و هم به عنوان الگویی برای انسان‌ها.
- مانی‌گرایی در زمان خود، به سرعت گسترش یافت و پیروان بسیاری در آسیا و اروپا پیدا کرد.
- با وجود اینکه مانی‌گرایی در طول تاریخ مورد آزار و شکنجه قرار گرفت، اما تأثیر قابل توجهی بر ادیان و فلسفه‌های بعدی گذاشت.
- گزینه ۲۲۳. گزینه ۱
- آمیانوس مارکلینوس، مورخ رومی، بخش قابل توجهی از تاریخ خود را به وقایع مربوط به جنگ‌های روم و ایران در دوره ساسانیان اختصاص داده است. به طور خاص، او رویدادهای مربوط به سلطنت شاپور دوم را به تفصیل شرح داده است.
- دلایل انتخاب گزینه ۱:
- جنگ‌های طولانی‌مدت: دوره سلطنت شاپور دوم مصادف با طولانی‌ترین و خونین‌ترین جنگ‌های بین روم و ایران بود. این جنگ‌ها به دلیل اهمیت استراتژیک مناطق مرزی و رقابت بر سر نفوذ در منطقه، سال‌ها ادامه یافتند.
- اهمیت روم برای ساسانیان: روم به عنوان یک قدرت بزرگ و همسایه شمالی، همواره تهدیدی برای ساسانیان محسوب می‌شد. شاپور دوم نیز به عنوان یک پادشاه جنگجو، تلاش‌های بسیاری برای تضعیف روم و گسترش قلمرو ساسانیان انجام داد.
- توصیف دقیق جنگ‌ها: آمیانوس مارکلینوس، به عنوان یک مورخ رومی که در دوره این جنگ‌ها زندگی می‌کرده، به طور دقیق و جزئی به توصیف نبردها، تاکتیک‌های جنگی، و شخصیت‌های اصلی این دوره پرداخته است.
- تحلیل گزینه‌های نادرست
- گزینه ۲: شاپور یکم: شاپور یکم، بنیان‌گذار سلسله ساسانیان بود و دوره سلطنت او با جنگ‌های بزرگ و طولانی‌مدت با روم همراه نبود.
- گزینه ۳: پیروز و قباد: دوره سلطنت پیروز و قباد نیز با جنگ‌های بزرگ و طولانی‌مدت با روم همراه نبود.
- گزینه ۴: قباد و خسرو انوشیروان: دوره سلطنت قباد و خسرو انوشیروان، دوره ثبات و شکوفایی ایران ساسانی بود و اگرچه جنگ‌هایی با روم رخ داد، اما به اندازه جنگ‌های دوره شاپور دوم طولانی و خونین نبودند.
- نکات کلیدی و توضیحات تکمیلی
- آمیانوس مارکلینوس: این مورخ رومی، در قرن چهارم میلادی می‌زیست و تاریخ خود را به زبان لاتین نگاشت. تاریخ او یکی از مهم‌ترین منابع برای مطالعه تاریخ روم و ایران در دوره ساسانیان است.
- جنگ‌های روم و ایران: جنگ‌های روم و ایران، یکی از طولانی‌ترین و خونین‌ترین جنگ‌های تاریخ است که قرن‌ها ادامه داشت. این جنگ‌ها بر سر کنترل مناطق مرزی، منابع طبیعی، و نفوذ در منطقه صورت می‌گرفت.
- اهمیت شاپور دوم: شاپور دوم یکی از قدرتمندترین پادشاهان ساسانی بود که توانست امپراتوری ساسانیان را به اوج قدرت برساند. او با پیروزی‌های متعدد بر رومیان، به عنوان یکی از بزرگ‌ترین پادشاهان ایرانی در تاریخ شناخته می‌شود.
- اطلاعات تکمیلی:
- آمیانوس مارکلینوس، به نبردهای معروف مانند نبرد نسیبین به تفصیل پرداخته است که یکی از بزرگ‌ترین نبردهای تاریخ بین روم و ایران محسوب می‌شود.
- او همچنین به توصیف شخصیت شاپور دوم، تاکتیک‌های جنگی او، و فرهنگ و تمدن ایران در آن دوره پرداخته است.